

18.2.2021

POL-2021-13092

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Viite: Hallintovaliokunta 19.02.2021 klo 11.15 / VNS 4/2020 vp /Asiantuntijapyyntö

Eduskunnan Hallintovaliokunnan kuuleminen Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta

Keskusrikospoliisi kiittää Eduskunnan hallintovaliokuntaa mahdollisuudesta tulla kuulluksi ja lausua Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisesta selonteosta.

Globaalisti verkottunut maailma on luonut uusia uhkakuvia myös sisäisen turvallisuuden näkökulmasta. Toimintatapojen muutokset ja teknologian kehittyminen ovat hämärtäneet laillisen ja laittoman toiminnan rajaa. Jako valtion ulkoisen ja sisäisen turvallisuuden välillä ei ole yhtä selkeä kuin se aikaisemmin ehkä on ollut. Toimijoina ovat lisääntyvässä määrin järjestäytyneet ryhmittymät, valtiolliset toimijat tai niihin läheisesti kytkeytyvät muut toimijat. Toimijoihin liittyy yleisesti ottaen attribuoitio-ongelma, eli tekijöiden tunnistaminen ja osoittaminen on haastavaa. Tämän monimutkaisuuden johdosta on tärkeää tarkastella kansallista turvallisuutta kokonaisuutena, jossa kaikki ulottuvuudet vaikuttavat toisiinsa. On tärkeää turvata viranomaisten riittävät edellytykset toimia muuttuneessa toimintaympäristössä.

Selonteon sivuilla 11 mainitaan teknologisen kehityksen murros, joka koskettaa lähes kaikkia yhteiskunnan osa-alueita ja sivulla 33 mainitaan Suomen tavoite hyödyntää entistä enemmän digitalisaation mahdollisuuksia.

Verkon kautta tapahtuva tai sitä hyödyksi käyttävä rikollisuus on jo tänä päivänä merkittävä maailmanlaajuinen ilmiö, jolla on vaikutusta myös Suomen sisäiseen turvallisuuteen ja poliisin toimintaan monesta eri näkökulmasta.

Kansalaisten luottamus poliisia kohtaan vaikuttaa yleiseen turvallisuuden tunteeseen ja sitä kautta pitkällä aikavälillä sisäiseen turvallisuuteen. Tällä hetkellä keskimääräiset rikosten selvittämisluvut tietoverkkorikosten osalta ovat alle rikoslakirikosten kokonaiskeskiarvon. Tutkinta-ajat ovat keskimääräistä pidempiä tietoverkkoon liitetyissä rikoksissa. Tämä johtuu monesta seikasta, mutta yksi pääasiallinen tutkintaa pitkittävä ja vaikeuttava asia on, että rikokset suoritetaan ulkomailta käsin tai rikollisten verkko- ja rahaliikenne kierrätetään usean maan ja pisteen kautta. Kansainväliset rikosselvitysprosessit ovat monimutkaisia ja vievät paljon aikaa sekä vaativat panostusta uudella tavalla.

Digitalisaation kasvu ja ulottuminen kaikille elämän ja rikollisuuden alueille, tarkoittaa myös jatkuvasti kasvavia datamassoja poliisin näkökulmasta. Poliisille kasvavat datamassat tuottavat ongelmia ja haasteita tietojen analysoinnin, käsittelyn ja säilyttämisen kysymyksissä. Ennen kaikkea kasvavat datamassat aiheuttavat kasvavia kustannuksia ja kaipaavat uusia panostuksia. Poliisin tosiasialliset mahdollisuudet analysoida, käsitellä ja säilyttää tai poistaa tietoa tulee huomioida ja turvata.

Selonteon sivulla 30 nostetaan esille kansainvälisen vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunta. Keskusrikospoliisiin näkemyksen mukaan erityisesti kansainvälisen rikollisuuden aiheuttamaa uhkaa ja vaikutusta Suomen turvallisuudelle voi painottaa entistä enemmän. Keskusrikospoliisi esittää tarkentavana lisäyksenä selontekoon, että hybridiuhkien taustalla olevien valtiollisten toimijoiden ja perinteisten kansainvälisten ja järjestäytyneiden rikollis- ja terroristiorganisaatioiden sekä tietoverkkorikollisten tunnistaminen ja niiden yhdistelmien hahmottaminen on muuttunut huomattavasti aiempaa vaikeammaksi.

Valtiojohtoisessa hybridi vaikuttamisessa sisäisen ja ulkoisen turvallisuuden perinteisenä pidetyt rajapinnat, ovat merkittävällä tavalla hämärtyneet. Keskusrikospoliisi huomauttaa, että perinteisiä järjestäytyneen rikollisuuden ryhmiä voidaan käyttää hybriditoiminnassa ja ko. ryhmiä voidaan myös käyttää poliittisessa toiminnassa. Samalla tavalla tietoverkkoihin kytkettyjä rikollisia toimijoita voidaan käyttää osana valtiojohtoista hybriditoimintaa. Tämän takia on entistä tärkeämpää turvata poliisin järjestäytyneen rikollisuuden ja tietoverkkorikosten torjuntaan liittyvä työ.

Hybridi vaikuttamistoimien yhteydessä tulee myös muistaa poliisin rooli normaaliolojen yleisturvallisuusviranomaisena, jolla on toimivalta ja hyvät mahdollisuudet tunnistaa ja puuttua rikollisiin tekoihin.

Toisaalta toimivaltakysymykset voivat hybriditilanteissa olla haasteellisia ja osin epäselviä. Keskusrikospoliisi haluaa tässä yhteydessä tuoda esille, että poliisilla on hyvä kyky ja valmiudet tunnistaa erilaisia tapahtumia ja ilmiöitä esimerkiksi esitutkinnan keinoin. Tästä huolimatta toimivaltakysymykset kaipaavat tarkastelua. Keskusrikospoliisi kiinnittää huomiota siihen, että esimerkiksi rikostiedusteluun ja ennalta estävään toimintaan liittyvät toimivaltuudet eivät tällä hetkellä ole riittävästi määritelty. Tämä luo haasteita erityisesti hybriditoiminnassa esiintyvien heikkojen signaalien havaitsemisessa. Poliisin tiedonsaanti pitää turvata.

Sivulla 30 mainitaan tarpeesta kansainvälisen, erityisesti vakavan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnan syvempään yhteistyöhön. Rikostorjunnan kansainvälistä yhteistyötä on jatkettava, mutta sille on myös etsittävä uusia ja yhä tehokkaampia muotoja, varsinkin tietoverkkorikollisuuden, ja siihen liittyvien ilmiöiden sekä hybridiuhkien torjumiseksi. Lainvalvontaviranomaisen näkökulmat ja huomiot tulee huomioida kaikessa kansainvälisessä yhteistyössä sekä kiinnittää huomiota oikeusapu- ja tietojenvaihtomenetelmien nopeuttamiseen ja tehostamiseen.

Yhdysvaltalaiset palveluntuottajat (Facebook, Google, Microsoft jne.) tulevat hallitsemaan sosiaalista mediaa kansainvälisesti vielä pitkään. Tämän takia

private public partnership -yhteistyö P3 -yhtiöiden kanssa tulee edelleen kasvamaan ja tärkeys korostumaan. Tästä syystä erityisesti Poliisin ISP-toiminnan (Internet Service Provider) toimintamahdollisuudet tulee turvata. Keskitetyn ISP-toiminnon tarve kasvaa, sillä juttujen kokonaisuuksien hallinta korostuu entisestään ja kasvaa yhä monimutkaisimmiksi.

Poliisineuvos
Keskusrikospoliisin päällikkö

Robin Lardot

ylitarkastaja

Christian Jämsén

Jakelu

Eduskunta, Hallintovaliokunta

Tiedoksi

Poliisihallitus